

כותרות חינוך

מכללה ירושלים – בית וגן
מנו"ף – מרכז להנהגה וניהול פדגוגי במערכת החינוך

ב"ה, טבת תשע"ט

גיליון מספר 311

תוכן עניינים:

1. בית ספר לבנות ולא משיקולי דת.....
2. שיעורי בית – לבטל או להתמיד?.....
- 2 מרגישים בבית.....
- 2-3 קמפיין מוקד 105.....
- 3 בית ספר לגישור.....
- 3-4 העונש: "כיתת מאחרים".....
- 4 סקר מיוחד ליום המורה.....

בית ספר לבנות ולא משיקולי דת

עיריית ירושלים החליטה לפתוח כיתה נפרדת לבנות באחד מבתי הספר הממלכתיים בעיר. הכיתה תיפתח בשנת הלימודים הקרובה, תש"פ, אך עדיין לא נקבע באיזה מבתי הספר בעיר. הרעיון עלה כחלק מתחרות "בית ספר החלומות" שהשיק מינהל החינוך בעיריית ירושלים בתחילת השנה. בעירייה מספרים כי מאות יזמים, אנשי חינוך ואזרחים הגישו רעיונות לבתי ספר יוצאי דופן, כאשר הפרס שהובטח הוא הקמת בית הספר הזוכה בירושלים. אחד הרעיונות שהגיעו לגמר היה הקמת בית ספר לבנות, הראשון בישראל שלא מיועד לבנות דתיות. הרעיון אמנם לא זכה בתחרות, אך בעקבות הקשר שנוצר בין העירייה לבין יוזמות הרעיון, החליטו במינהל החינוך לפתוח כיתה ניסיונית. הכיתה תהיה בשכבת הגיל של כיתה ז' והיא תמשיך באותה מתכונת במשך כל התיכון. אם הפיילוט יוכתר כהצלחה, יוקם בית ספר שלם שבו ילמדו בנות בלבד. בעיריית ירושלים אמרו כי "מינהל החינוך נמצא בימים אלו בהליכי עבודה בשיתוף משרד החינוך אל מול מספר בתי ספר שהגיעו לשלבי הגמר בתחרות, כמו גם אל מול היזמות של 'ענבר', וזאת במטרה לבדוק היתכנות למסלול ירושלמי ברוח היוזמה". לפי נתון שפורסם בניו יורק טיימס ב-2014, בתוך עשר שנים עלה מספר בתי הספר בארה"ב שבהם למדו תלמידים ממין אחד מ-34 ל-850. מאחורי הגידול החד עומד כסף פדרלי, אך בעיקר שורה של מחקרים, כמותיים ואיכותניים, שבחנו את הדינמיקה בכיתות נפרדות (בעיקר בלימודים ריאליים) והראו כי הן מאפשרות לבנות להגיע להישגים גבוהים יותר. בין השאר, זה נובע מכך שבנות לא צריכות להתמודד עם סטריאוטיפים, להוכיח כל הזמן שהן ראויות למקום שבו הן נמצאות, ולהתמודד עם הנחיתות (מספרית וסטריאוטיפית) מול הבנים. כך גם ניתן להתאים את שיטות הלימוד לבנות, שפעמים רבות מעדיפות סביבה לימודית פחות תחרותית, וכן להעמיק יותר בחומר הנלמד, ולהבין את ההקשרים והתיאוריה שמאחוריו. (עמרי זרחוביץ – גלובס – 26.11.2018)

כותרות חינוך

מכללה ירושלים – בית וגן
מנו"ף – מרכז להנהגה וניהול פדגוגי במערכת החינוך

שיעורי בית – כן או לא?

אנשי חינוך והורים לילדים ובני נוער עסוקים בשאלת שיעורי הבית: כן או לא? הרבה או מעט? והאם בכלל יש בהם תועלת? ומה עם שיעורי בית שמעוררים חשיבה עצמאית? מעודדים סקרנות וחקר? לדברי רונית דברה – מנכ"לית עמותת שניר, רבים מאנשי החינוך בישראל נושאים עיניהם למדינות סקנדינביה, שבהן בוטלו שיעורי הבית ויחד עם זאת עם הישגים לימודיים גבוהים במיוחד. יחד עם זאת צריך לזכור, שתקציבי החינוך במדינות אלו גבוהים משלנו, מספר הילדים בכל כיתה קטן יותר אף באופן פרטני. לדבריה: "אנשי חינוך אלו ויחד עימם מנהלי עמותות העוסקים בחינוך, הורים לילדים בבתי ספר, מחנכים ועוד, מאמינים שעיקר הלמידה צריכה להתקיים בבית הספר ויש לפתח שיטות הוראה, שמגיעות לכל ילד ומתאימות את אופן הלימוד לדרכי החשיבה הייחודיות שלו. שעות אחר הצהריים טוב שיוקדשו לעידוד קריאה, שהרי השפה היא הבסיס לכל המקצועות, וכמובן לפיתוח מיומנויות חברתיות, ליציאה החוצה, לעיסוק בספורט ובפעילות קהילתית". בעולם שלנו היום, חשוב לעודד את הילדים לחקור, לחשוב, לפתח את היצירתיות ולהתמקד בכל מה שיעלה את המוטיבציה של הילד ללמוד. ביטול שיעורי הבית הוא מבורך, כל עוד נבנות חלופות חינוכיות טובות בבתי הספר. לדברי דנית דברה: "דיוק ההוראה כך שתהיה מותאמת לילדים ותתקיים בקבוצות קטנות ובאווירה לימודית תומכת ומעודדת, אשר תחזק בקרב הילדים את התבנית של רצון-השקעה-הצלחה, שהיא כלי עבודה מצוין לחיים, הינה תוכנית חינוכית שעמותות העוסקות בחינוך כבר החלו לעבוד על פיה". עוד מסרה דברה: "עד שיוחלט על ביטול שיעורי הבית במוסדות החינוך, ניתן להפוך את הכנת שיעורי הבית לאטרקטיבית יותר במספר דרכים, לדוגמה: עשו שימוש בשיעורי הבית על מנת ללמד את הילדים תכנון זמן, סדר וארגון שהם מתנות לחיים. פתרו תשבצים עם הילדים בסופי שבוע ולמדו אותם בכל פעם מילה אחת חדשה. שלבו הרבה הנאה והומור בזמן הלמידה בבית, והפכו זמן זה לזמן איכות משותף ונעים שמצפים לו. ואל תשכחו לשתף את המורים היכן היה לילדכם אתגר, מה לא הובן ואיך נכון להם ללמוד". (דנית דברה – גל גפן ראשון לציון – 22.11.2018)

מרגישים בבית

משרד החינוך מגבש תוכנית ראשונה מסוגה לילדים ולנוער שעלו מצרפת: חוגים, מרכז למידה, תנועות נוער וליווי אישי. התוכנית החדשה תיתן מענה ייעודי וממוקד לצורכיהם הייחודיים של בני נוער אלה, במטרה להגביר את שילובם בחברה הישראלית. זאת בעקבות נתונים שליליים של היעדר השתלבותם בעשור האחרון. מי שמוביל את התוכנית, שזכתה לשם "מרגישים בבית", הוא שר החינוך נפתלי בנט. היא תכלול חמישה צעדים עיקריים, ובהם חוג לכל ילד (בכיתות ד' – ח'), מינוי רכז ייעודי בכל רשת לנושא העולים מצרפת, השתתפות במרכזי למידה, עידוד בני נוער להשתלב בתנועות נוער (בכיתות ז' – י') ולבסוף תוכנית מנהיגות חברתית המיועדת לכיתות ט' – י"ב. את התוכנית, אשר גובשה בשיתוף עם ארגון הגג של עולי צרפת בישראל, 'קעליטה', תפעיל החברה למתנסי"ם. התוכנית תפעל תחילה בשלוש ערים – ירושלים, נתניה ואשדוד – שם אוכלוסיית העולים מצרפת היא הגדולה ביותר. השנה תקיף התוכנית כ-2,000 בני נוער וילדים, שהם כ-80% מאוכלוסיית היעד בקרב עולי צרפת הנתקלים בקשיי קליטה. לדברי שר החינוך נפתלי בנט, "הצרפתים מהווים חלק חשוב בפסיפס החברה הישראלית. עלינו לסייע להם להשתלב ולהתמודד עם האתגרים הכרוכים במעבר מצרפת לישראל. התוכנית החדשה תהפוך את ההתאקלמות והשגרה בישראל לנוחות יותר עבור משפחה צרפתית". (נועם (דבול) דביר – ישראל היום – 28.11.2018)

כותרות חינוך

מכללה ירושלים – בית וגן
מנו"ף – מרכז להנהגה וניהול פדגוגי במערכת החינוך

קמפיין מוקד 105

קמפיין מוקד 105 שהתחיל מוכיח: כשיש כתובת ברורה, כאשר ילדים, בני נוער ומשפחותיהם יודעים שיש מי שיטפל בקריאת מצוקה – הם מתקשרים לדווח. והדיווח הזה מציל חיים. בשבוע הראשון מאז תחילת הקמפיין חל זינוק דרמטי של 300% במספר המתלוננים, בחמש מהפניות נשקפה סכנת חיים מיידית. מוקד 105 של המשטרה נפתח בפברואר ונועד לתת מענה לילדים ולבני נוער שנופלים ברשת כקורבן לעבירות מין, התעללות מילולית, הצקות ושיימינג. הוא נפתח ללא מסע פרסומי, ובשל כך רבים לא היו מודעים לקיומו. במשרד לביטחון פנים ובמשטרה הבינו את זה ופתחו בקמפיין של המוקד. נתונים שהגיעו ל"ידיעות אחרונות" מצביעים על כך שבשבוע האחרון עלה מספר הפניות למוקד ל-1,100 לעומת 369 בשבוע קודם לכן. 310 מהתלוננות נמצאו רלבנטיות והועברו לטיפול (היתר נגעו לנושאים לא דחופים). בשבוע שלפני הקמפיין הועברו "רק" 40 תלונות לטיפול. התלונות הרלוונטיות מונו: אלה שבהן נמצא חשד לעבירה פלילית הועברו לחקירת המשטרה. אלה שבהן נמצא כי הקטין זקוק לסיוע בשל מצוקה הועברו לטיפול הרווחה והחינוך. תשע מתוך התלוננות שהועברו לטיפול הוגדרו כמקרי חירום: בחמש מהן התריע הפונה כי הוא מתכוון להתאבד בעקבות המצוקה שאליה נקלע. המוקד מאויש שבעה ימים, 24 שעות ביממה. במקרה חירום, המוקד שולח מיד ניידת אל המתלונן. במקרה שבו הסכנה פחותה יותר, מערבים את הורי הקטין או איש חינוך. השר לביטחון פנים, גלעד ארדן, אמר: "הנתונים מעידים על היקף התופעה החמורה שילדינו חשופים אליה יומיום. מהיום יש כתובת. אנחנו רוצים שהילדים וההורים יידעו שהם לא לבד". (מאיר תורג'מן – ידיעות אחרונות – 29.11.2018)

בית ספר לגישור

כאשר תלמידי בית הספר היסודי מכל"ל ברמת גן נקלעים למריבה או לסכסוך, בהפסקות או אפילו אחרי שעות הלימודים, הם לא פונים למורים, אלא לחברים שלהם – שמשמשים כמגשרים. מהיכן יש למגשרים את הכשרתם? מדובר בנושא שהפך למקצוע הנלמד בבית הספר, לצד המקצועות הרגילים כמו מתמטיקה, אנגלית, ספרות, היסטוריה וכדומה. הגישור נכלל במערכת הלימודים של תלמידי כיתות ה' עד ז'. התלמידים מטמיעים את הנלמד, כך שהגישור הפך חלק בלתי נפרד מבית הספר. וזה מוכיח את עצמו יום יום: התלמידים המגשרים מנהלים מו"מ בין הצדדים הניצים ומסייעים להם להגיע להבנות. בכך נמנעים כעסים מיותרים, תסכולים ואולי גם אלימות פוטנציאלית. באחד המקרים הצליחו התלמידים הצעירים לגשר אפילו בין הורי תלמידות, שהסתכסכו ביניהם על רקע מריבה בין בנותיהם. "השימוש בגישור הפחית את האלימות בבית הספר ושיפר מאוד את האווירה", מספרת ורד אלמוג, מורה ומשפטנית שמובילה את התהליך בבית הספר, ומשמשת כמרצה לגישור במכללות. לדבריה, העברת האחריות ליישוב הסכסוכים מהמורים לתלמידים הביאה לכך שכל הצדדים מכבדים זה את זה ולומדים להקשיב זה לזה. היא סיפרה כי התלמידים הלומדים גישור "מפתחים מיומנויות של למידה במשא ומתן ובמצבי קונפליקט, במקום אלימות ואיומים. הגישור מבוסס על כבוד לפרט, לתרבותו לצרכיו – ללא צורך לוותר על זהותו". הכשרת התלמידים המגשרים נמשכת ארבעה חודשים. הם לובשים חולצות של מגשרים, ותלמידים המעוניינים בגישור פונים אליהם בכתב באמצעות תיבה מיוחדת. (תמר טרבלסי חדד – ידיעות אחרונות – 26.11.2018)

כותרות חינוך

מכללה ירושלים – בית וגן
מנו"ף – מרכז להנהגה וניהול פדגוגי במערכת החינוך

העונש: "כיתת מאחרים"

תופעת התלמידים המאחרים להגיע לבית הספר מוכרת, והשאלה איך מטפלים ואיזה צעדים ננקטים כדי לגרום למאחרים להגיע בזמן? מתברר שבבית הספר בן צבי מצאו שיטה מקורית לגרום למאחרים להפסיק לאחר; "כיתת מאחרים". בכיתה זו מרוכזים התלמידים מכיתות א' עד ו' כעונש על שאיחרו. הם נקראים להגיע לכיתה לשעת הלימודים הראשונה ועל פניו ההליך המשמעותי הזה נראה סביר, אלא שתלונות שהגיעו למערכת "השקמה חולון" מספרות כי במהלך השהות בכיתה, תלמידים מהכיתות הגבוהות מטרידים את תלמידי הכיתות הנמוכות פיזית ומילולית. יצוין, כי חוזר מנכ"ל משרד החינוך מבהיר בדיוק את העונשים שיש לנקוט בהם על הפרת משמעת ואיחורים וגם – מה אסור לעשות. בבית ספר בן צבי, מתלוננים הורים, המציאו עונש מקורי, קיבוץ המאחרים מכל שכבות הגיל בכיתה אחת, ללא הגבלה על מספר התלמידים ומורה אחד משגיח על כולם. (יורם לוי – השקמה חולון ואזור – 21.11.2018).

סקר מיוחד ליום המורה

סקר שערכה עמותת "יציגים" לכבוד יום המורה (יום ההוקרה והתודה לעובדי ההוראה) מגלה תמונה עגומה על תחום ההוראה בארץ: במהלך השנה האחרונה חשבו 69% מעובדי ההוראה לעזוב את תחום ההוראה בגלל סביבת העבודה ותנאיה, ורק 5% ימליצו למתלבטים להיכנס לתחום. תוצאות הסקר: בקרב 3,429 עובדי הוראה, מגלות שחרף הרפורמות שהונהגו בשנים האחרונות, הדרך עד לשיפור מעמד המורה עוד ארוכה: 87% מקרב המשתתפים ציינו כי לא חל שיפור במעמד המורה במהלך השנה האחרונה, 10% חושבים כי חל שיפור שולי ופחות מ-1% חושבים כי חל שיפור. כמעט מחצית (48%) טוענים כי לא היו בוחרים היום שוב ללמוד הוראה, 47% מהמשיבים אמרו כי לא ימליצו למתלבטים להיכנס לתחום ההוראה, ו-46% השיבו שימליצו באופן מסויג. בתגובה לממצאים נמסר מארגון עובדי ההוראה של עמותת "יציגים": "נתוני הסקר מציגים מציאות עגומה, שאחראים לה משרד החינוך והאגודות העותמאניות – ארגון המורים והסתדרות המורים. "בשנתיים האחרונות אנחנו מציינים את יום המורה כיום הזיכרון למעמד עובדי ההוראה, היום היחיד בשנה שבו אותם אלו שבמשך כל השנים מתעלמים מהמצוקות והקשיים, נזכרים כי ישנם כ-200 אלף עובדי הוראה בישראל. עובדי ההוראה דורשים מעשים שיובילו לשינוי". (עפר לבנת – מעריב – 29.11.2018)

הערת המערכת: הקטעים המתפרסמים בעלון "כותרות חינוך" הם ביטוי חלקי מהנאמר במקור ואינו מתעד את כל המאמר. לכן, מומלץ למעוניינים לעיין במקור.

כמו כן, אם אינך מעוניין להמשיך לקבל חומר זה, שלח אלינו בקשת ביטול באימייל חוזר.